

Motion till riksdagen 2019/20:3335

av **Camilla Brodin m.fl. (KD)**

Utgiftsområde 24 Näringsliv

Innehållsförteckning

Förslag till riksdagsbeslut.....	3
Tabeller.....	5
Kristdemokraternas syn på näringsfrågor.....	6
Kristdemokratisk politik för både små och stora företag	6
Goda villkor för företagande	8
Enklare uppgiftslämnande	8
Vässat regelarbete	8
Regelrådet	8
Motverka överimplementering av EU-direktiv	9
Smidig och förutsägbar myndighetsservice	9
Personalliggare	9
Förbättrat SGI-skydd för företagare	10
De arbetsintegrerande sociala företagen	10
Underlätta ägarskiften.....	10
Värna och utveckla tjänstesektorn.....	11
Mångfald i välfärden	11
Företag skapar välfärd	11
Vårdmomsen.....	13
Inför en rimlig kostnad för tillståndsprövning hos IVO	13
Hantering av oseriösa aktörer inom personlig assistans	13
Olika driftsformer – behov av jämlika villkor	14
Utveckling av Sveriges industrier	14
Fortsatt god konkurrenskraft.....	15
Kompetensförsörjning för industriföretag	16

Infrastruktur och service	16
Kärnkraften är viktig för klimatmålen och basindustrin.....	17
Finansiering	17
Omstrukturering av riskkapital	18
Översyn av finansieringsmöjligheter	18
Konkurrenskraftiga skatter på delägarskap – personaloptioner.....	19
Höjd skiktgräns i två steg	20
3:12-reglerna.....	20
Beskattning av hobbyodlare och mindre verksamheter.....	20
Delningsekonomin	21
Innovation.....	22
Utveckling av nya företag och produkter inom life science	23
Snabbare processer för nya produkter	23
Upphandling – konkurrens	25
Offentliga bolags och myndigheters konkurrens med privata verksamheter	25
Export och frihandel	26
Integration viktigt för ökad handel	28
Anslagsförändringar	28

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att införa en garanti att företag bara behöver lämna en uppgift en gång till myndigheterna, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en sammanhållen handlingsplan med tydliga, mätbara mål om hur regelbelastningen för företag ska minska och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att införa principen ”en regel in, en regel ut” och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Regelrådets uppgift och ställning ska stärkas genom att rådet blir ett obligatoriskt remissorgan för Regeringskansliets förslag, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda en svensk funktion som kan fylla ett liknande syfte som det danska Implementeringsrådet och tillkännager detta för regeringen.
6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda servicegarantier och tillkännager detta för regeringen.
7. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda hur ägarskiftet där personal vill driva vidare företaget kan underlättas och tillkännager detta för regeringen.
8. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om ägarskifteskontor och tillkännager detta för regeringen.
9. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utvidga och bredda RUT och tillkännager detta för regeringen.
10. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att LOV bör främjas på alla de områden som lagstiftningen ger utrymme för och tillkännager detta för regeringen.
11. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att sänka kostnaden för tillståndsprovning hos IVO och tillkännager detta för regeringen.
12. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om hantering av oseriösa aktörer inom personlig assistans och tillkännager detta för regeringen.
13. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om samverkan med civilsamhället för ökad mångfald av utförare i välfärden och tillkännager detta för regeringen.
14. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att högskolornas samverkansuppdrag behöver tydliggöras och tillkännager detta för regeringen.
15. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att de statliga forskningsinstituten bör ges tydligare uppdrag att bidra till kunskap och information om tillgängliga FoU-satsningar för industrins små och medelstora företag, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
16. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att omstrukturera statens riskkapital så att det i högre grad ska kunna matcha lokalt riskkapital genom samverkan med kreditgarantiföreningar och tillkännager detta för regeringen.
17. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en översyn av finansieringsmöjligheter beträffande privatpersoners, företags och andra aktörers

möjligheter att investera i lokal företagsutveckling och tillkännager detta för regeringen.

18. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att förenkla och jämställa reglerna mellan olika hobbyslag och tillkännager detta för regeringen.
19. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en översyn av innovationssystemet med alla dess aktörer för att tydliggöra nyttan och tillkännager detta för regeringen.
20. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda möjligheten att skapa en megafond för life science som kapitaliseras genom investeringar i både ägarandelar och obligationer och tillkännager detta för regeringen.
21. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige ska vara pådrivande för ökad frihandel, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
22. Riksdagen anvisar anslagen för 2020 inom utgiftsområde 24 Näringsliv enligt förslaget i tabell 1 i motionen.

Tabeller

Anslagsförslag 2020 för utgiftsområde 24 Näringsliv

Tusental kronor

Ramanslag	Regeringens förslag	Avvikelse från regeringen (KD)
1:1 Verket för innovationssystem	253 190	-10 000
1:2 Verket för innovationssystem: Forskning och utveckling	2 953 255	
1:3 Institutens strategiska kompetensmedel	759 268	-100 000
1:4 Tillväxtverket	284 375	+15 000
1:5 Näringslivsutveckling	793 022	-495 000
1:6 Myndigheten för tillväxtpolitiska utvärderingar och analyser	62 567	
1:7 Turistfrämjande	104 613	
1:8 Sveriges geologiska undersökning	239 665	-38 000
1:9 Geovetenskaplig forskning	5 923	
1:1 Miljösäkring av oljelagringsanläggningar	14 000	
0		
1:1 Bolagsverket	47 285	
1		
1:1 Bidrag till Kungl. Ingenjörsvetenskapsakademien	8 327	
2		
1:1 Konkurrensverket	155 431	
3		
1:1 Konkurrensforskning	10 804	
4		
1:1 Upprustning och drift av Göta kanal	159 910	
5		
1:1 Omstrukturering och genomlysning av statligt ägda företag	24 850	
6		
1:1 Kapitalinsatser i statligt ägda företag	76 000	
7		
1:1 Avgifter till vissa internationella organisationer	17 780	
8		
1:1 Finansiering av rättegångskostnader	18 000	
9		
1:2 Bidrag till företagsutveckling och innovation	269 472	-110 000
0		
1:2 Patent- och registreringsverket	336 770	
1		
2:1 Styrelsen för ackreditering och teknisk kontroll: Myndighetsverksamhet	36 055	
2:2 Kommerskollegium	91 809	
2:3 Exportfrämjande verksamhet	366 867	-160 000
2:4 Investeringsfrämjande	72 772	-15 000
2:5 Avgifter till internationella handelsorganisationer	20 517	
2:6 Bidrag till standardiseringen	31 336	

2:7	AB Svensk Exportkredits statsstödda exportkreditgivning	50 000	
	<i>Nya anslag</i>		
	Företagsrådgivning		+10 000
	Summa	7 263 863	-903 000

Anslagsförslag 2020–2022 för utgiftsområde 24 Näringsliv

Miljoner kronor

		Avvikelse från regeringen (KD)		
		2020	2021	2022
Utgiftsområde 24 Näringsliv				
1:1	Verket för innovationssystem	-10	-10	-10
1:3	Institutens strategiska kompetensmedel	-100	-100	-100
1:4	Tillväxtverket	+15	+15	+15
1:5	Näringslivsutveckling	-495	-455	-160
1:8	Sveriges geologiska undersökning	-38		
1:20	Bidrag till företagsutveckling och innovation	-110	-110	-110
2:3	Exportfrämjande verksamhet	-160	-160	-160
2:4	Investeringsfrämjande	-15	-15	-15
	<i>Nya anslag</i>			
	Företagsrådgivning	+10	+10	+10
	Summa	-903	-825	-530

Kristdemokraternas syn på näringsfrågor

Kristdemokraternas ekonomiska politik vilar på vetskapen om att arbete och välfärd åt alla bara kan uppnås genom att personer, familjer, företag och civilsamhället tillsammans tar ansvar för vårt gemensamma samhälle. En av politikens viktigaste uppgifter måste vara att skapa förutsättningar för ekonomisk tillväxt, som ger fler jobb och välfärd.

En framgångsrik och inkluderande arbetsmarknadspolitik är därmed starkt beroende av ett fungerande utbildningssystem och en näringspolitik som främjar företagande som ger jobb och skatteintäkter till att finansiera välfärden. En regering som vill åstadkomma ekonomisk utveckling, förstärkt välfärd och goda möjligheter till arbete måste bedriva en näringspolitik som stimulerar till enskildas initiativ och företagande. En grundförutsättning för ett gott företagsklimat är att företag har råd och möjlighet att anställa. Trösklarna in på arbetsmarknaden måste sänkas.

Regelförenklingar i takt med att digitaliseringen effektiviserar måste beaktas i större utsträckning än vad som görs idag. Det handlar om att effektivisera administrationen, vilket handlar om att välja arbetssätt och samtidigt välja bort. Vi kan inte fortsätta att ha dubbla system, vilket inte blir effektivt utan enbart det motsatta. Det behövs mer fart i det nationella digitaliseringsarbetet.

Kristdemokratisk politik för både små och stora företag

Sverige behöver ett företagsklimat som lägger grunden för fler jobb. Nya jobb kan inte kommenderas fram av politiker i riksdag eller regering. De skapas främst när människor finner det mödan värt att starta och utveckla ett företag, förverkliga en idé och riskera sitt sparkapital. Kristdemokraterna slår vakt om ett livskraftigt näringsliv som kan skapa fler arbetstillfällen och ökad tillväxt.

Det är viktigt att lagar, skatter och regler utformas på ett sätt som gör det enklare för människor att starta och driva företag. De regler staten ställer upp för företagen ska vara långsiktiga. Likvärdiga villkor ska gälla för olika företagsformer, oavsett storlek av företag, eller företagande i hela landet.

De små och medelstora företagen, som ofta är familjeföretag, ska stå i centrum för utformningen av näringspolitiken. Det kan till exempel handla om generationsväxlingar, som vi kristdemokrater anser måste kunna ske enkelt och fritt från onödiga regelbördor som hindrar företag från att leva vidare. I M/KD-budgeten för 2019 säkerställde vi att generationsväxling kan ske utan att missgynnas skattemässigt. Kristdemokraterna vill nu ta nästa steg och utreda möjligheten för personal som vill äga och driva vidare företag att kunna göra det. Vi vill också öppna ett antal ägarskifteskontor över landet som kan ge råd och stöd i ägarskiftesprocesser.

Samtidigt har Sverige förmånen att ha en tillväxt av större internationella företag som också efterfrågar ett gynnsamt regelverk för att kunna fortsätta växa och stanna kvar i landet. Att de små företagen får möjlighet att växa och att de större företagen fortsätter utvecklas är en förutsättning för att vårt land även framöver ska kunna hävda sig i den internationella konkurrensen med kompetens, produkter och tjänster.

Med fler sysselsatta kan fler försörja sig själva och därmed få mer makt över sina liv. Med fler sysselsatta skapas också resurser för att förstärka samhällsekonomin och därmed värna välfärdssystemen så att de som bäst behöver samhällets stöd också kan få det.

En del i detta är att även se eget företagande som en naturlig väg till arbete, både för sig själv och för andra. Ansvar för arbete och välfärd hos samhällets aktörer – den enskilde medborgaren, offentliga institutioner, näringsliv och den ideella sektorn – är ibland diffust. Det är svårt för både den enskilde och företagare att skapa sig en bild av de arbetstillfällen, ersättningar, program och insatser som finns, framför allt de som sorterar under Arbetsförmedlingen. Kristdemokraterna förespråkar ett reformerat system för arbetsförmedling, som närmare beskrivs i utgiftsområdesmotion 14. Det kan också i vissa fall vara svårt att skapa sig en överblick över vilka myndigheter som har hand om vad. Kristdemokraterna vill därför rensa upp i den förra regeringens misslyckade satsningar och i stället rikta insatser till det som fungerar. Detta redogör vi för i utgiftsområdesmotion 14.

Tydlighet, hanterbarhet och kunskap är tre delar som måste utvecklas hos ansvariga instanser för att skapa arbetspraktik, anställningar och lärlingsplatser på företag och i andra verksamheter men även för att man ska kunna göra sin egen livsdröm möjlig i eget företagande eller tillsammans med andra, inte minst för att skapa möjligheter för nya svenskar att komma in i det svenska samhället och kunna gå från bidrag till egen försörjning.

Goda villkor för företagande

Enklare uppgiftslämnande

Kristdemokraterna vill införa en garanti att företag bara behöver lämna en uppgift en gång till myndigheterna och uppgiften slussas sedan vidare till aktuell myndighet. Det skulle påtagligt minska tiden som företag behöver lägga på administration och öka tiden de kan lägga på sin kärnverksamhet – att skapa värde och jobb.

Regelförenklingar var i fokus under alliansregeringen 2006–2014, men under förra mandatperioden ökade antalet regler som företagen behöver ta hänsyn till markant. Kristdemokraterna var drivande i alliansregeringen för att regelförenklingar skulle genomföras, och den uppgiften är ännu viktigare under denna mandatperiod. Ju färre regler en företagare har att förhålla sig till, desto enklare för företagaren att göra rätt samt att de administrativa kostnaderna minskar för det enskilda företaget. Det ska vara lätt att göra rätt.

Vässat regelarbete

I snitt tvingas företagare lägga tio timmar i veckan på administration, och sex av tio företagare upplever regler som ett tillväxthinder. Arbetet mot regelkrångel måste ges högre prioritet. Kristdemokraterna anser att det behövs en sammanhållen handlingsplan med tydliga, mätbara mål kring hur regelbelastningen ska minska. För att säkerställa att planen följs ska regeringen återkommande redovisa för riksdagen hur arbetet med planen fortlöper.

Modeller som skyddar företag mot ständigt växande pålagor ska användas. Här kan Sverige lära av andra länder. Vi vill införa principen ”en regel in, en regel ut”, som bland annat tillämpas i Tyskland, och som innebär att när nya regler införs ska regel-lättnader genomföras i minst samma omfattning.

Regelrådet

Regelrådet inrättades av den alliansledda regeringen år 2008 med fokus på att arbeta med regelförenklingar för företag. Erfarenheter från andra länder visade att en oberoende granskning av tillkommande regler minskar onödigt regelkrångel. Regelrådets uppgift är att granska och yttra sig över kvaliteten på konsekvensutredningar till författningsförslag som kan få effekter av betydelse för företag. 2015 ändrade dock den rödgröna regeringen Regelrådets direktiv och sammansättning från att vara en statlig kommitté till ett beslutsorgan inom Tillväxtverket. Numera yttrar sig endast Regelrådet över konsekvensutredningarnas kvalitet. Av de 152 konsekvensutredningar som Regelrådet har yttrat sig över under 2018 har 85 konsekvensutredningar sammantaget bedömts uppfylla förordningskraven medan 67 inte har bedömts uppfylla kraven. Detta motsvarar en andel på 44 procent som inte uppfyllde förordningens krav under året. Sämst var Regeringskansliet där enbart 34 procent av yttrandena levde upp till kraven.

Det samlade utfallet av Regelrådets granskning av konsekvensutredningar visar på brister i analysen av påverkan på företagets kostnader och konkurrensförhållanden. Regelrådet har konstaterat att dessa aspekter är av stor betydelse för företagets förutsättningar att arbeta och växa.

Kristdemokraterna anser att Regelrådets uppgift och ställning ska stärkas genom att bli obligatoriskt remissorgan för Regeringskansliets förslag, så nya lagar och regler såväl som förändringar i befintliga blir så ändamålsenliga som möjligt.

Motverka överimplementering av EU-direktiv

Riksdagen har tillkännagivit att regeringen bör verka för att EU-direktiv ska genomföras i nationell rätt på ett sätt som inte missgynnar företagens konkurrenskraft. Utgångspunkten bör vara att EU-direktiv ska införas på miniminivå i nationell lagstiftning.

I Danmark inrättades år 2015 ett särskilt implementeringsråd med uppgift att bidra i arbetet mot överimplementering av EU-direktiv i dansk lagstiftning. I rådet fanns representanter från näringsliv och arbetstagarorganisationer med och man gav förslag till regeringen kopplat till kommande EU-rättsakter och genomförandet av nya och förändrade direktiv. Existerande lagstiftning granskades också. Formen för rådet är förvisso under förändring, men grundtanken – att etablera en struktur för att motverka överimplementering av EU-lagstiftning – är i grunden god. Sverige bör utifrån våra förutsättningar inrätta något liknande. Vi föreslår att frågan utreds.

Smidig och förutsägbar myndighetsservice

Myndigheternas service till företagen kan vara helt avgörande för företagens utveckling. Förutsägbarhet är en viktig faktor i kontakten med myndigheter. Det ska finnas tydligt definierade och tidsatta garantier kring vilken service man som företagare ska kunna förvänta sig. Vidare ska också regleras hur företagen ska kompenseras om myndigheten inte lever upp till garantin. Kristdemokraterna vill utreda servicegarantier för företagen i syfte att bidra till snabbare, kvalitativare och mer förutsägbar myndighetsservice.

Personalliggare

Systemet med personalliggare innebär för många företagare regelkrångel och en ständig oro för att små misstag ska leda till stora bötesbelopp. Det är därför hög tid att avskaffa personalliggaren i dess nuvarande form. En utredning bör tillsättas i detta syfte. Systemet infördes 2007 för att motverka osund konkurrens och svartarbete. Det är fortsatt mycket viktigt att göra det, men i takt med att samhället förändras måste också verktygen förändras. Sedan 2007 har nya lagar och regler tillkommit som försvårar fusk, som till exempel kassaregisterlagen och de individuella arbetsgivardeklarationerna. När nya regler tillkommer, måste också gamla ses över och tas bort. Befintliga regelverk måste också ständigt prövas kritiskt för att se om syftet med dem uppnås. Personalliggarna ger idag inte önskad effekt, då det är alldeles för enkelt att lura systemet samtidigt som de fel som upptäcks lika gärna kan handla om misstag som om fusk.

Kristdemokraterna anser därför att systemet med personalliggare kan tas bort för de flesta branscher, men vi vet att åsikterna om systemet varierar kraftigt beroende på bransch. Det kan därför finnas skäl att någon eller några branscher, som till exempel byggbranschen, behåller systemet.

Att motverka osund konkurrens och svartarbete är fortsatt viktigt, och nya arbetssätt bör ständigt utvecklas för att stoppa dessa problem.

Förbättrat SGI-skydd för företagare

Kristdemokraterna är mycket positiva till att skyddet av den sjukpenninggrundande inkomsten har stärkts i uppbyggnadsskedet för alla typer av företagare. Mer behöver dock göras, exempelvis vad gäller att införa en för företagare mer rättvis beräkningsmodell av SGI:n baserad på historiska inkomstunderlag.

De arbetsintegrerande sociala företagen

Alliansregeringen gav år 2007 fyra myndigheter i uppdrag att ta fram förslag till regeringen på nya grepp för att bryta utanförskapet genom arbete i sociala företag. Det arbetet ledde så småningom fram till en gemensam definition mellan branschorganisationen Skoopi, Tillväxtverket, Arbetsförmedlingen, Försäkringskassan och Sveriges Kommuner och Landsting (SKL), och även en handlingsplan för att främja dessa företag.

Arbetsintegrerande sociala företag tar sedan många år emot personer med den typen av arbetshinder som Samhall inte har som målgrupp, människor som står längst ifrån arbetsmarknaden. Därför krävs en insats för att de arbetsintegrerande sociala företagen ska få ett särskilt stöd för kostnader som kan täcka lönen för verksamhetsledare och handledare.

Kristdemokraterna vill utöka stödet till ASF genom att fortsätta lägga medel på verksamhetsbidrag till handledare och verksamhetsledare, säkra och utöka de platser som finns på dessa företag idag och för de nya som startas upp.

Statistik från SCB visar att det under 2016 fanns ca 350 ASF med drygt 6 000 anställda. Av de som arbetar i företagen hade nästan 30 procent en eftergymnasial utbildning och 28 procent utländsk bakgrund, vilket är sju procent högre jämfört med hela arbetsmarknaden. Kvinnor är vanligast.

Kristdemokraterna menar att ASF bör stödjas och byggas ut. Behovet av åtgärder för de med långtidsarbetslöshet eller låg utbildningsnivå ökar och många nyanlända skulle kunna få en start på arbetsmarknaden via ett ASF. För att stödja utvecklingen på arbetsmarknaden för dem i störst behov av att få jobba 100 procent av sin förmåga, krävs varaktiga lönestöd för arbetsintegrerande sociala företag. Kristdemokraterna avsätter 400 miljoner kronor varje år 2020–2022 under utgiftsområde 14, ett nytt anslag.

Underlätta ägarskiften

Många svenska företag riskerar att behöva läggas ner, helt i onödan. Sveriges företagare blir allt äldre och det blir mer och mer vanligt att deras barn inte vill ta över verksamheten. Den företagare som vill gå i pension riskerar därmed att behöva likvidera sitt livsverk, trots att det är livskraftigt. För bara några decennier sen var det vanliga att familjeföretag togs över av barnen, men idag görs detta bara i omkring 30 procent av fallen, och trenden verkar fortsätta nedåt.

Inom kort kommer många företagare gå i pension. 60 procent av företagarna är över 50 år och 29 procent är över 65. Problemet är som störst i glesbygdsområden – i övre Norrland har nästan hälften av företagarna passerat pensionsåldern. Fler än var femte företagare planerar att dra sig tillbaka de närmaste fem åren och en tredjedel tror att deras företag kommer behöva läggas ner.

Detta är slöseri med arbetstillfällen och företagande. I den M/KD-budget som riksdagen antog hösten 2019 säkerställde vi att generationsskiften kan ske utan att missgynnas skattemässigt. Nu vill Kristdemokraterna ta nästa steg och utreda möjligheten för personal som vill äga och driva vidare företag att kunna göra det. Det finns flera internationella exempel på hur detta kan genomföras, och en utredning bör se över hur ägarskiften av detta slag bäst kan främjas i en svensk kontext. Vi vill också öppna ett antal ägarskifteskontor runtom i landet som kan ge råd och stöd i ägarskiftesprocesser – både inom familjer och för de företagare som vill lämna över verksamheten till sin personal. Vi avsätter 15 miljoner kronor per år i vårt budgetalternativ för att möjliggöra fem sådana kontor. Uppdrag och medel läggs på Tillväxtverket. Vid etablerandet av dessa kontor ser vi möjlighet till synergier med servicekontoren som vi föreslår ska få ytterligare 15 miljoner kronor nästa år.

Värna och utveckla tjänstesektorn

Många unga och nyanlända får sina första jobb inom någon del av tjänstesektorn. Därför är det viktigt att tjänstemarknaden får möjlighet att fortsätta vidgas. En viktig del i branschen är hushållstjänster. Förutom den positiva arbetsmarknadseffekten av att dessa utsatta grupper får jobb inom hushållstjänster innebär det ett stöd för exempelvis tidspressade barnfamiljer och äldre i behov av hjälp.

RUT- och ROT-avdragen har öppnat nya marknader och skapar förutsättningar för nya företag och jobb. Avdragen är en succé som har skapat över 20 000 nya vita heltidsjobb i branscher som tidigare haft stora problem med svartjobb.

Den dåvarande rödgröna regeringen valde att nedmontera dessa avdrag – ett slag mot alla människor och småföretag som vågat ta steget och verka inom den hushållsnära tjänstesektorn. Inte minst för personer med utländsk bakgrund eller för personer med arbetshinder inom till exempel arbetsintegrerande sociala företag som till stor del erbjuder tjänster inom RUT-området. Själva idén med skattereduktion för hushållsnära tjänster ska vara att det är vardagsnära servicetjänster som många i samhället kan ta del av, om kostnaderna vore mindre.

Enskilda och familjer med barn eller föräldrar med funktionsnedsättningar kan nyttja RUT-avdraget som en avlastning för en rimlig kostnad. Många småföretag kan utveckla verksamheten och anställa fler. RUT-avdraget ska utvecklas så att fler jobb med enklare kvalifikationer blir möjliga. I den kristdemokratiska och moderata budgetreservationen 2019 fördubblades taket i ett första steg, för att sedan höjas till 75 000 kr. Kristdemokraterna anser att RUT ska vidgas. Bland annat bör flyttjänster, fler tvättjänster och trygghetstjänster kunna omfattas. Dessutom bör möjligheten att bredda RUT ytterligare för de över 70 år ses över.

Mångfald i välfärden

Företag skapar välfärd

Det privata näringslivet har varit, är och kommer att vara grunden för Sveriges välfärd. De arbetstillfällen som privat sektor kan skapa utgör basen för finansieringen av

offentliga välfärdstjänster. De närmaste åren tilltar dock utmaningen när det gäller välfärdens finansiering. Allt fler äldres vård och omsorg ska finansieras av en minskande andel i arbetsför ålder.

För att Sverige ska stå sig starkt i framtiden och upprätthålla en god ekonomi i balans behöver förutsättningarna för företagande i vårt land bli ännu bättre genom långsiktiga stabila villkor. Det är genom framgångsrika, välmående företag de resurser skapas som gör det möjligt för oss att finansiera vår välfärd.

En väl fungerande offentlig sektor är en förutsättning för att ett gott samhälle ska kunna skapas för alla oavsett inkomst, ålder, kön eller bosättning. Den offentliga sektorns verksamhetsformer ska så långt som möjligt bygga på nyttjande av olika driftsformer och på decentralisering. För att öka mångfalden, stimulera initiativtagande och effektivitet måste produktion av välfärdstjänster i enskild regi via företag, stiftelser, kooperativ och ideella organisationer ges lika förutsättningar som tjänster producerade i offentlig regi. LOV, lagen om valfrihetssystem, kan utvecklas och förfinas för både vård, omsorg och sociala verksamheter såväl som för skola och utbildning.

Välfärden och offentliga utgifter behöver kontinuerligt effektiviseras och i det sammanhanget är livskraftiga och innovativa välfärdsföretag både nödvändiga och möjliggörare. Politikernas uppgift är att ta tillvara medborgarnas intresse. Utvärdering, kostnadsuppföljning och kvalitetskontroll är därför viktiga politiska uppgifter. Produktion av individuella sociala servicetjänster bör präglas av mångfald. Den enskilde bör själv kunna välja utförare inom ramen för det bistånd som en myndighet beviljat. Övrig offentlig verksamhet, som inte är myndighetsutövning, bör upphandlas i konkurrens.

Kristdemokraternas uppfattning är att en mångfald av utförare av offentligt finansierad välfärd behövs och att de företagsekonomiska villkoren måste vara goda. De flesta företag återinvesterar eventuella överskott i personal, inventarier, fastigheter med mera som är en del av verksamhetsutvecklingen. En mycket stor majoritet av svenskarna anser att det är rätt att man får välja utförare i exempelvis vården.

Den privata vård- och omsorgssektorn bestod 2017 enligt branschorganisationen Vårdföretagarna av drygt 14 000 företag med 160 000 årsanställda sysselsatta om man räknar både heltids- och deltidsarbete. 92 procent av dessa företag hade 1–19 anställda, och 87 procent hade färre än tio anställda, alltså småföretag.

Enligt Skolverkets siffror för 2018, fanns bland annat 9 808 förskoleenheter, varav 2 757 fristående, 4 834 grundskoleenheter, varav 822 fristående och 1 307 skolenheter i gymnasieskolan, varav 434 fristående. Det är alltså en betydande andel av svenska elever som går i andra än kommunala skolor.

Kristdemokraterna tror på en mångfald av utförare inom vård och omsorg och skolan. Aktiebolag såväl som kooperativ och allt däremellan ska få plats och möjlighet att bedriva verksamheter för personer med olika behov. De rödgröna partiernas motstånd till privata alternativ, som illustrerades till exempel i Reepalu-utredningen vars förslag som tur var föll, är helt obegripligt om man dessutom ser till de undersökningar som görs om medborgarnas vilja att kunna välja vårdgivare eller förskola och skola.

Kristdemokraterna kommer fortsätta att agera utifrån övertygelsen om att näringslivet har mycket gott att tillföra välfärden, och motsätta oss eventuella nya förslag från regeringen på inskränkningar i valfrihet och mångfald.

Vårdmomsen

Sedan den 1 juli 2019 gäller nya regler för inhyrning av personal i vården, som innebär att den momsbefrielse som tidigare gällt för alla led i vården inte längre gäller. Detta är en följd av Skatteverkets tolkning av ett beslut i Högsta förvaltningsdomstolen. Beslutet innebär en ny administrativ börda för aktörer i vården, men också att konkurrensförutsättningarna mellan privata och offentliga vårdgivare snedvrids, då offentliga vårdgivare kompenseras för sina momskostnader krona för krona. Privata vårdgivare kan kompenseras via regionerna enligt en schablon, men denna används mycket olika från region till region. Resultatet blir sämre tillgänglighet i vården runtom i Sverige.

För att motverka detta tog Kristdemokraterna initiativ till ett tillkännagivande till regeringen om att åtgärder snarast måste vidtas för att neutralisera effekterna av vårdmomsen. Riksdagen beslutade i juni om att rikta detta tillkännagivande till regeringen, vilket är positivt. Regeringen har nu aviserat att en utredning skyndsamt ska tillsättas för att se över om det finns förutsättningar att införa en alternativ ordning som innebär att dagens effekter neutraliseras för berörda aktörer. Kristdemokraterna ser positivt på att regeringen agerar till följd av tillkännagivandet men konstaterar att detta arbete måste gå mycket fort, då denna så kallade vårdmoms redan idag drabbar vårdaktörer.

Inför en rimlig kostnad för tillståndsprövning hos IVO

Vi kristdemokrater stödde förslaget att utöka tillståndsplikt till att inkludera utövare av hemtjänst och LSS-insatser i syfte att säkerställa god kvalitet inom verksamheten som trädde i kraft den 1 januari 2019. Vi motsätter oss däremot att tillståndsplikten endast ska gälla privata aktörer. Vidare beslöt riksdagen att tillståndsprövningen ska vara avgiftsbelagd. Något som vi instämmer i. Men vi är däremot kraftigt kritiska till nivån på avgiften som är fastställd av regeringen. Från den 1 januari 2019 kostar det 30 000 kronor att ansöka om ett tillstånd och 21 000 kronor att ansöka om en ändring av ett tillstånd. Dessa summor är orimligt höga, med tanke på att flertalet av de privata aktörer som nu är belagda med tillståndsplikt är mindre företag med begränsade intäkter. Risken är överhängande att de mindre aktörerna slås ut från marknaden vilket i förlängningen skulle vara negativt för valfriheten inom verksamheten. Därför behöver kostnaden sänkas. Detta bör ges regeringen till känna.

Hantering av oseriösa aktörer inom personlig assistans

Den tillståndsplikt som införts för företag inom personlig assistans utgör en förbättring, men är inte tillräcklig. IVO behöver fler redskap för att stoppa oseriösa aktörer. Idag finns problemet att befattningshavare som förlorat sitt tillstånd omgående kan starta nya bolag. Det finns exempel där en krets av befattningshavare har varit inblandad i flera oseriösa assistansverksamheter. Detta drabbar både de seriösa företagen och förtroendet för assistansen i stort.

Naturligtvis ska det inte vara omöjligt att driva ny verksamhet för att man har misslyckats vid ett tidigare tillfälle. Samtidigt måste det finnas regler som stoppar aktörer från att kringgå intentionen i tillståndsplikten och återkommande starta nya verksamheter som inte har de assistansberättigades bästa för ögonen.

IVO:s inspektioner räcker en bit på vägen, men tillståndsprövningen spelar en stor roll för om den assistansberättigade får den kvalitet han eller hon har rätt till. Man kan

därför tänka sig en förändring av IVO:s tillståndsgivning för personlig assistans, där ägare, styrelse och andra ledande befattningshavare vid nyansökan prövas mot tidigare indragna tillstånd, med en begränsningsperiod på tio år. Har man varit involverad i en assistansverksamhet som fått tillståndet indraget av IVO bör man inte omgående kunna få tillstånd för en ny verksamhet i samma bransch.

Olika driftsformer – behov av jämlika villkor

Kristdemokraterna tycker det är viktigt med mångfalden av olika associationsformer, och möjligheten till valfrihet. 2006 etablerades en ny, ytterligare, bolagsform, så kallade SVB. Det är en bolagsform med särskild vinstutdelningsbegränsning. Detta är ett bra komplement till det traditionella aktiebolaget.

Företagsformen är tänkt för verksamheter som tidigare drivits i offentlig regi, till exempel företag som etableras i privat regi inom hälso- och sjukvårdssektorn. Reglerna syftar till att säkerställa att företagets vinst huvudsakligen stannar kvar i företaget. Anledningen till att det fortfarande inte finns särskilt många SVB-bolag är förmodligen för att inga stödstrukturer finns för vare sig den här formen av bolag eller idéburna företag inom välfärdssektorn i Sverige. Fortfarande finns endast ett sextiotal aktiva SVB-bolag registrerade i Sverige.

I Storbritannien och USA däremot är detta en etablerad bolagsform för just välfärdsföretag. I Storbritannien fanns år 2018 cirka 14 000 registrerade CIC (community interest companies) och intresset ökar. Syftet med införandet var att undvika överreglering av traditionella välfärdsbolag och att samtidigt säkra allmänintresset genom begränsat vinstuttag. I USA kan L3C (low-profit limited liability companies) ta emot avdragsgillt riskkapital, vilket tidigare enbart var möjligt för ideella organisationer.

Kristdemokraterna tycker det är viktigt med en mångfald av olika associationsformer och möjligheten till valfrihet, och därför är det angeläget med en kunskaphöjning av även denna företagsform.

Tjänstesektorn har utvecklats under senare år med ett flertal digitala tjänster i form av delningsekonomi som effektiviserar användning av våra resurser, men är svår att hantera i vanlig bolagsform. Kristdemokraterna vill ta initiativ till att utveckla en bolagsform för de nya företagen så att lagar, regler och trygghetssystem kan kopplas in.

År 2008 ingick regeringen, SKL och civilsamhället en överenskommelse med syfte att främja samverkan mellan parterna. Överenskommelsen har nu övergått i Nationellt organ för dialog och samråd mellan regeringen och det civila samhället (NOD). Det bör vara prioriterat för regeringen att underlätta för civilsamhällets organisationer att bedriva välfärdsverksamhet såsom sjukvård och omsorg. Välfärden har mycket att vinna på en mångfald av aktörer.

Utveckling av Sveriges industrier

Regeringens och riksdagens uppgift är att stifta lagar kring arbetsrätt, besluta om skatter som direkt påverkar företag, teckna frihandelsavtal, bygga ut infrastrukturen och förbättra utbildningssystemet. På dessa områden har Kristdemokraterna förslag på förbättringar och utvecklingsmöjligheter för industrin i Sverige.

Industrin sysselsätter direkt cirka 650 000 personer i Sverige. I takt med att industrin utvecklas och fokuserar sin verksamhet har tjänster inom bland annat administration, produktutveckling, it och logistik lagts ut till företag som är specialister på detta. Inom industrinära tjänsteföretag arbetar idag 350 000 personer. Totalt sysselsätter industrin i Sverige därmed omkring en miljon personer, vilket är cirka 20 procent av arbetskraften, enligt Teknikföretagen.

Stora steg framåt när det gäller innovation framhålls som en grundbult. Att genomföra en konkurrensanalys av alla förslag till ny lagstiftning är en av åtgärderna som EU:s industristrategi nämner särskilt. I januari 2016 fastställde den dåvarande regeringen ”Smart industri – en nyindustrialiseringsstrategi för Sverige”. Strategin ska bidra till att stärka företagens omställningsförmåga och konkurrenskraft och har även en handlingsplan. Sverige ska konkurrera med digital och hållbar produktion samt utvecklade eller nya produkter. Häri ligger möjligheten för en svensk nyindustrialisering, säger man, vilket kräver insatser på alla nivåer.

Fortsatt god konkurrenskraft

Sveriges välstånd bygger i grunden på en framgångsrik industri som kan konkurrera på världsmarknaden. Därför gäller det för Sverige att vara attraktivt för investeringar i industriell verksamhet inom alltifrån forskning och utveckling av produkter till hela tillverkningsprocessen och kringliggande affärstjänster. Genom detta kan företagen fortsätta att bidra till arbetstillfällen, tillväxt och välfärd i Sverige. Konkurrenskraftiga tillverkningskostnader, flexibilitet i omställning när efterfrågan av produkter och tjänster ändras och att man är aktiv på nya marknader är nödvändigheter för såväl små som stora industriföretag. Industriföretagen kan själva medverka till att utveckla sina organisationer till att bli mer innovativa, delta i internationellt standardiseringsarbete, samverka med skolor, högskolor och universitet samt att tillsammans med fackliga parter förhandla fram konkurrenskraftiga löneavtal.

Behovet av infrastruktursatsningar är stort, inte minst vad gäller bostäder, järnvägar, vägar, men även stabila villkor för elförsörjning och behov av energieffektiviseringar. För att industrins konkurrenskraft ska kunna upprätthållas krävs ytterligare investeringar i infrastruktur och en större förståelse för den regionala tillväxtlogiken.

Där stora brister i elförsörjningen gång på gång påpekas och oron blivit en del av industrins vardag, påverkar detta framtidsstron i så hög grad att vi behöver vidta kraftfulla åtgärder. Industrin står för tusentals arbetstillfällen, som är viktiga för Sveriges välstånd, precis som övriga branscher är. Fler företag gör idag en omställning och går mot en elektrifiering och digitalisering. Om inget görs kommer fler företag tvingas ompröva huruvida Sverige ger dem de bästa förutsättningarna. Det har stor betydelse vilka signaler vi skickar till investerare inför nyetableringar av exempelvis data-/serverhallar. Därför behöver vi se till att ta industrins oro på allvar. Vi kristdemokrater anser att kärnkraften i linje med energiöverenskommelsen ska utvecklas, inte avvecklas. En färdplan mot fjärde generationens kärnkraft ska utvecklas. Vattenkraften ska värnas. Elanvändningen behöver öka för klimatets skull. Vind- och solenergi kommer byggas ut och mål för leveranssäkerhet måste tas fram. Detta behöver säkras upp för både industrins och miljöns skull.

Kompetensförsörjning för industriföretag

En framgångsrik industri måste också ha tillgång till en kvalificerad arbetskraft och kontinuerlig kompetensförsörjning. Den ökande internationaliseringen av produktionen och ökad konkurrens behöver inte vara ett hot mot verksamheter i Sverige, om man ser till att även svenska företag fullt ut kan utnyttja den internationella ekonomins möjligheter. Men det finns naturligtvis exempel på dålig offshoring. Företag har ibland flyttat verksamheter med förhoppningen att sänka sina kostnader och i efterhand har det visat sig att andra oförutsedda kostnader gjort affären mindre lönsam. Utan arbetskraftsinvandring hade Sverige fått svårare att konkurrera. Kompetensförsörjningen är en nyckel för att upprätthålla svensk konkurrenskraft, inte minst inom högteknologisk industri, och då vill det till att Sverige är ett attraktivt alternativ för utländska talanger.

För att brett motverka utanförskap bland personer som kommit till Sverige behöver utbildningssystemet med validering av individers kompetens, snabbare undervisning i svenska och utbildning i branschkunskap skyndas på för att fler ska kunna matchas till de arbetstillfällena som erbjuds. Matchningsproblematiken på arbetsmarknaden är ett välkänt problem. Därför satsar Kristdemokraterna 400 miljoner kronor extra på yrkesvux 2020 och utökar satsningen 2021–2022 med 100 miljoner kr per år.

Industrirådet skrev i ”Industristrategi för forskning och innovation” bland annat om att högskolans samverkansuppdrag behöver förtydligas och följas upp, där prestation är kopplat till en resurstilldelning som belönar både vetenskaplig kvalitet och kvalitet i samverkan och nyttiggörande för samhället. Forskningsinstituterna bör medverka till ytterligare utvecklad FoU inom näringslivet genom att tillsammans med industrin och universiteten vara sammanhållande för strategiska teknikområden. Forskningskoncernen Swerea med sina fem institut är ett exempel, med huvuduppdrag att utifrån vetenskaplig grund leverera forskning och utveckling som stärker konkurrenskraften och skapar nytta för industrin i Sverige.

Infrastruktur och service

Konkurrenskraftiga transporter är en överlevnadsfråga för bas- och tillverkningsindustrin. Sverige har redan idag en kostnadsnackdel gentemot övrig europeisk industri på grund av längre transportavstånd inom landet och till huvudmarknaderna. Branschen upplever många gånger att trafikslagen ställs mot varandra istället för att samverka.

Basindustrin använder järnvägen när det går men behöver utökad spårkapacitet för att undvika flaskhalsar, vägtransporter i annat fall och transporter som behöver ofta nå hamnar där sjöfarten tar vid. Miljömässig hållbarhet måste kombineras med ekonomiska och sociala aspekter. Rörligheten på arbetsmarknaden hålls också tillbaka av en otillräcklig kapacitet i väg- och järnvägsnätet i storstäderna, främst i Stockholmsområdet. Det handlar både om otillräckligt underhåll och om fördröjda nyinvesteringar. Många av pendlarna har problem med tågförseningar och långa bilköer vilket håller tillbaka effektiviteten.

Infrastruktur handlar även om väl fungerande elektroniska kommunikationer, för att digitala tjänster ska kunna erbjudas och användas. Datatrafik måste kunna fungera även vid driftstörningar och avbrott; det är alltför kostsamt för industrin när detta inträffar. För att upprätthålla internationell konkurrenskraft är det viktigt att den digitala infrastrukturen fungerar och fortsätter att utvecklas. Tillgången till driftsäkert bredband ska

vara god i hela landet. Kristdemokraterna föreslår 50 miljoner kronor per år på bredbandsutbyggnad utöver regeringens satsning.

I Luleå har Facebook etablerat sig med en stor datahall med servrar, och flera andra större dataföretag bör överväga Sverige som land att etablera sina verksamheter i. Sverige bör finnas med i konkurrensen om nyetableringar och därför är det centralt att elskatten ligger på en konkurrenskraftig nivå.

Forskning, utbildning, innovation, produktion och tjänsteutveckling bildar ett väl fungerande sammanhang och utgör en bas för att Sverige ska kunna vidareutveckla positionen som en ledande industrination. Vi ska dock inte glömma bort att för att hela Sverige ska kunna ha ett levande näringsliv behövs även tillgång till service på landsbygden. Servicekontor samlar olika myndigheters service så att basala myndighetstjänster finns att tillgå runt om i landet. Kristdemokraterna vill att fler kontor etableras och anslår därför ytterligare 15 miljoner kronor 2020 och 30 miljoner årligen 2021–2022. Anslaget finns under utgiftsområde 2.

Kärnkraften är viktig för klimatmålen och basindustrin

Sverige ska klara av klimatmålen, det är vi många som är överens om. Men för att klara målen behöver beslutet att stänga Ringhals 1 och 2 omprövas. Dessa två reaktorer bidrar till att minska klimatutsläppen motsvarande alla svenska personbilar. Vi kommer också behöva bygga ny kärnkraft om vi ska klara klimatlagens krav att senast 2045 ha nollutsläpp av växthusgaser. Reaktorerna är i dag både lönsamma och minskar klimatutsläppen med över tio miljoner ton per år.

Med energiöverenskommelsen som utgångspunkt behöver Sverige återuppta planering för nya reaktorer. Sverige ska samarbeta med andra kärnkraftsländer både i Europa och internationellt med ett fåtal standardiserade kraftverk med en rimlig prislapp och byggtid.

Ny kärnkraft är en viktig fråga, inte bara för Sverige utan framförallt på en global nivå. Enligt FN:s klimatpanel IPCC är detta nödvändigt för att klara klimatmålen. I dag är det Ryssland och Kina som bygger flest reaktorer; här har västländerna ett gemensamt ansvar för att vara med. Medel inom energiforskning i Sverige ska avsättas för såväl förnybart som kärnteknik.

Sverige kommer behöva mycket mera el för att kunna utveckla samhället och minska vårt stora beroende av olja, kol och gas. Basindustrin är beroende av bra eltillgång till ett lågt och förutsägbart pris. Planeringen för ökad elanvändning bör utgå från ett elbehov på minst 200 TWh år 2045 om alla åtaganden ska nås. Här behövs alla icke-fossila energislag. Ett utbyggt elnät är också avgörande.

Finansiering

Att få fler i Sverige att våga starta och driva företag är en förutsättning för ekonomisk tillväxt och en viktig del i att vara medskapare – inte bara medborgare – i samhället. Det är också viktigt att få fler att känna det mödan värt att behålla och driva vidare en verksamhet inom familjen, på orten, även på landsbygden, och säkra tillgång till kapital, engagemang, mentorskap och kompetenshöjning.

Företagens möjligheter att hitta riskvilligt kapital till goda marknadsmässiga villkor är en nyckelfaktor för att trygga näringslivets möjlighet att utvecklas, växa och skapa nya jobb. Vi anser att det huvudsakligen är privat kapital som ska riskeras när företag startas och utvecklas oavsett om det rör sig om börsnoterade koncerner, medelstora företag i tillväxtfas eller affärsidéer i tidiga skeden, men att behov också finns av statliga marknadskompletterande insatser.

Staten bör främja nyföretagande genom att skapa ett gott klimat för innovationer samt produkt- och marknadsutveckling. De offentliga organen bör medverka till att nödvändigt riskkapital finns tillgängligt, inte minst för mindre företag och i regioner med svag kapitalbildning och sysselsättningsproblem. Särskilda insatser bör göras för att stimulera kvinnligt företagande och olika företagsformer.

Omstrukturering av riskkapital

Sverige har en väl utbyggd sektor för riskkapitalförsörjning för företag, men den behöver omstruktureras och utvecklas. Tillgången till kapital för företag i tidiga skeden är ett ofta omvittnat problem. Få privatpersoner och institutioner vill riskera pengar i företag som ännu inte etablerat en fullskalig affärsverksamhet. Det finns därför en marknadskompletterande roll för staten att fylla.

Men för att såväl det offentliga som det privata riskkapitalet ska ge bästa möjliga effekt i investeringar, och inte minst för att de uppfinnare, innovatörer och entreprenörer i olika skeden ska hitta de medel som finns tillgängliga, krävs en tydligare organisering av aktörerna i innovationssystemet.

Det behövs förstärkt finansieringsstöd i mycket tidiga faser i form av bidrag, lån och ägarkapital. Därutöver behövs det finansieringsinsatser i kapitalintervallet 5–50 miljoner kronor.

Det behövs en god tillgång till lånekapital till små och medelstora företag. Alla delar i kapitalförsörjningskedjan behöver fungera för att nyföretagandet ska stimuleras och för att landets företag ska ges möjlighet att expandera både produktmässigt och geografiskt. Därför bör det statliga riskkapitalet utvecklas med utgångspunkt i syftet att nå företag i en tidig fas. Det statliga kapitalet ska i stor utsträckning samverka tillsammans med privata finansiärer och kreditgarantiföreningar i hela landet. Kristdemokraterna ser positivt på fond-i-fond-lösningar, där statligt riskkapital från början samverkar med privata fonder för att nå mindre och växande företag.

Översyn av finansieringsmöjligheter

Många saknar i dag de medel som krävs för att kunna starta ett företag eller har svårt att göra avsättningar av sina löpande inkomster till denna grundplåt. Kristdemokraterna vill sänka trösklarna till företagande, för att ge fler möjlighet att starta och utveckla företag och på så vis skapa arbete åt både sig själv och andra. Kristdemokraterna vill också se en översyn av de finansieringsmöjligheter som i dag finns beträffande privatpersoners, företags och andra aktörers möjligheter att investera i lokal företagsutveckling. Syftet är att underlätta att kapital investeras/reinvesteras på landsbygden. Vi vill också förbättra möjligheterna att realisera olika former av lokala investeringsbolag, bygdekassor och andra initiativ som kommer underifrån och bygger på de lokala förutsättningarna. Så

stärks civilsamhället, men även kunskapen om och känslan för det gemensamma ansvar vi alla har för att vårt samhälle ska utvecklas väl.

Kristdemokraterna anser att det är de små och medelstora företagen som ska prioriteras i näringslivspolitik; det är där flest arbetstillfällen skapas. Skattesystemet ska vara sådant att vinster kan genereras samtidigt som sparande i det egna företaget uppmuntras. Det ska också vara så utformat att det främjar tillgången till riskvilligt kapital för nya och växande företag. Arvs-, gåvo- och kapitalskattereglerna ska utformas så att generationsskiften i företagen underlättas.

Konkurrenskraftiga skatter på delägarskap – personaloptioner

Optioner och andra aktierelaterade incitamentsprogram används som ett sätt att attrahera och behålla nyckelpersoner i företagen. Genom programmen får personalen möjlighet att få del av företagets framtida ekonomiska utveckling.

Skatteregelverket kring personaloptioner är i dag mycket komplext. Osäkerheten kring hur stor beskattningen kan bli gör att många företag i dag avstår från att ge sina anställda personaloptioner. Detta menar vi kristdemokrater försvårar för entreprenörer i tidiga stadier att attrahera nödvändig kompetens. Rätt använda kan personaloptioner skapa drivkrafter för experter och andra nyckelpersoner att verka i unga och lovande företag.

En utvecklad användning av optioner skulle därför kunna spela en viktig roll för företag som befinner sig i specifika skeden. Det handlar om tillväxtföretag som ännu inte har några intäkter utan måste finansiera löner från det kapital som ägarna satt in i verksamheten.

För att det svenska företagsklimatet även i fortsättningen ska vara gynnsamt krävs förändringar, förenklingar och förtydliganden av regelverket för personaloptioner. Det tydliga syftet måste vara att förenkla användningen av optioner som instrument att attrahera och behålla kompetens, särskilt i innovativa och växande företag.

Många småföretagare jobbar långa timmar med låga lön i tidiga skeden i nybildade företag. Företagen har sällan möjlighet att erbjuda marknadsmässiga löner till nyckelpersoner. För att underlätta små företags rekrytering av kompetent arbetskraft vill Kristdemokraterna därför göra det enklare och mer konkurrenskraftigt att erbjuda anställda incitamentsprogram och delägarskap. Kristdemokraterna tillsammans med övriga allianspartier initierade en utredning om personaloptioner som lämnade sitt betänkande ”Beskattning av incitamentsprogram” i mars 2016.

Den tidigare rödgröna regeringen gick delvis på utredarens förslag och införde kvalificerade personaloptioner. Det innebär att den som förvärvar andelar genom att utnyttja kvalificerade personaloptioner inte förmånsbeskattas. När andelarna säljs beskattas kapitalvinsten enligt vanliga kapitalregler. Socialavgifter ska inte betalas. Syftet med de föreslagna reglerna är att underlätta för små, nystartade tillväxtföretag att rekrytera och behålla nyckelpersoner. Den dåvarande regeringen begränsade dock hur stora företagen fick vara i form av omsättning och antal anställda. Dessutom begränsades hur gamla företagen fick vara.

Kristdemokraterna vill gå längre och satsar 600 miljoner kronor 2020–2022 på personaloptioner. Vi vill att fler företag ska kunna använda systemet och sätter därför gränsen vid 250 anställda, istället för 50. Vi föreslår också ett ökat maxbelopp från 30 till 80 miljoner pund och ingen tidsgräns för hur länge företaget funnits.

Vår ingång är att regelverket bör förenklas och göras mer konkurrenskraftigt, samtidigt som grundläggande skatterättsliga principer beaktas, så att det blir lättare för växande företag att attrahera och behålla centrala medarbetare. Det måste också tas hänsyn till att såväl stora som små företag har verksamheter i olika länder, så reglerna är internationellt anpassade och inte exkluderar vissa branscher.

Höjd skiktgräns i två steg

Kristdemokraterna föreslår i budgeten för 2020 ett höjt skikt för statlig inkomstskatt från 42 400 kr till 44 200 kr. Omkring 1,4 miljoner svenskar får 353 kronor i månaden i sänkt skatt med vårt förslag. Vi föreslår också en extra höjning av brytpunkten 2021, vilket innebär att skiktgränsen blir ca 47 100 kr, inkl. indexuppräknung. Jämfört med den beräknade skiktgränsen för 2020 innebär det 940 kr mer i månaden. Förslaget stärker incitamenten att exempelvis vidareutbilda sig till specialistsjuksköterska eller bli chef inom äldreomsorgen. Förslaget kan också öka lönsamheten för många företagare.

3:12-reglerna

I november 2016 presenterades en utredning med förslag på förändringar i 3:12-reglerna, ”Översyn av skattereglerna för delägare i fåmansföretag”, exempelvis höjning av löneuttagskravet och höjd skattesats för utdelning/kapitalvinst inom det lågbeskattade utrymmet från 20 till 25 procent. Efter att ha mött massiv kritik mot den ursprungliga utredningen, drog den dåvarande regeringen tillbaka förslagen om ändrade skatteregler. Kristdemokraterna anser att 3:12-reglerna ska ta hänsyn till småföretagarens situation och att förenklingsregelns belopp ska ta särskild hänsyn till det.

Beskattning av hobbyodlare och mindre verksamheter

Många svenskar bedriver idag odling på hobbynivå. En viktig del av detta är biodlingen, inte minst för binas pollinering av fruktträd, bär, buskar och olika jordbruksgrödor, och naturligtvis för produktionen av honung.

I Sverige bedrivs biodling i alla län. Enligt uppgifterna som rapporterats in till länsstyrelserna finns det drygt 81 000 bisamhällen i landet. De flesta biodlare bedriver småskalig biodling. Det finns dock ett hundratal personer som bedriver yrkesmässig biodling.

Dagens skatteregler för biodlare på hobbynivå är minst sagt komplicerade. Skatteverket skiljer i korta drag på näringsverksamhet, kapital och hobbyverksamhet. Näringsverksamhet är när tre kriterier är uppfyllda. Dessa är: verksamheten drivs självständigt, varaktigt och med vinstsyfte. Detta kräver momsregistrering och ofta registrering för F-skatt. Vidare är biodling som näringsverksamhet bokföringspliktig. Beskattning som kapital gäller vid enstaka försäljningar av egendom som ägts för eget bruk, exempelvis en bigård.

Om inget av dessa två inkomstslag är uppfyllt ska verksamheten beskattas som hobbyverksamhet inom inkomstslaget tjänst. Här säger reglerna att om verksamheten, biodlingen, drivs självständigt och varaktigt men saknar vinstsyfte skall den beskattas

inom inkomstslaget tjänst. Vid överskott får man alltså själv betala sina sociala avgifter som egenavgifter.

Detta är bara en kort version av skattereglerna för biodling driven som hobby. Till detta kommer regler om förslitningsavdrag, kontanta utgifter, underskott och försäljning av tillgångar.

Dessa regler ställer till med många problem: likställighet, kontrollerbarhet, acceptans hos skattskyldiga. Det hela blir ännu värre eftersom det i skattelagstiftningen finns ett undantag för försäljning av vilt växande bär, svampar och kottar som man själv plockat. Här är inkomster upp till 12 500 kr skattefria.

Sett ur synvinkeln att biodling som hobby är en samhällsnyttig verksamhet är dessa skatteregler kontraproduktiva. Kristdemokraterna menar att det bör utredas hur reglerna kan förenklas och jämföras mellan olika hobbyslag.

I nästa steg kan tänkas en översyn av alla typer av hobbyverksamheter inklusive ideella allmännyttiga föreningar där nivåer i paritet med halva eller hela prisbasbelopp kan övervägas. Ideellt arbete som kommer samhället tillgodo ska underlättas, inte försvåras.

Delningsekonomin

Att möta samhälls- och hållbarhetsutmaningar på nya sätt, med ny affärslogik eller nya affärsmodeller, kan vara viktiga element i hur företagande kan bidra till ekonomiskt, socialt och ekologiskt hållbar utveckling. Det kan t.ex. ske genom sociala innovationer och socialt entreprenörskap som syftar till att skapa social nytta eller möta specifika samhällsutmaningar genom nya eller förbättrade hållbara tjänster, varor eller arbetsätt. I förlängningen kan sådana idéer, som ofta är skalbara, bidra till ett mer inkluderande samhälle.

Ett sådant exempel var starten av kooperativa rörelser runt om i Sverige och världen redan för över 100 år sedan, när människor gick samman för att kunna få del av varor och tjänster lokalt.

Framväxten av nya affärsmodeller som delvis omkullkastar traditionellt företagande kan bidra till en mer hållbar utveckling genom utvecklingen av t.ex. delningsekonomi, kollaborativ konsumtion, social franchising eller företagande inom cirkulär ekonomi eller ekosystemtjänster. Sådana affärsmodeller minskar inte bara den negativa påverkan på miljö och klimat utan kan även bidra till innovationskraft, ökad konkurrenskraft och fler jobb.

Arbetet med att främja hållbar innovation, samhällsentreprenörskap och nya affärsmodeller sker exempelvis genom att Tillväxtverket genomför ett flertal insatser för att främja hållbart företagande som både riktar sig direkt till små och medelstora företag och syftar till att påverka institutioner och ramverk.

Samtidigt får vi konstatera att företag som Uber och Airbnb som spridit sig över världen med nya sätt att styras, få kunder och tjäna pengar inte har självklara och utarbetade sätt att passa in i befintliga skattesystem, ha tydliga arbetsvillkor och redovisning av intäkter. I flera fall över världen har exempel tyvärr visat på problem med redovisning och att få människor att hålla sig till lagar och regler inom dessa verksamheter. Det är viktigt att nya affärsmodeller kan visa på en trovärdighet inför den lagstiftning som finns – och om så behövs, verka för att den i så fall förändras i en annan riktning – inte att negligera den.

I april 2017 kom den utredning som har kartlagt olika modeller som möjliggör eller underlättar transaktioner där privatpersoner säljer, hyr ut, lånar ut eller ger bort materiella eller finansiella tillgångar eller erbjuder tjänster etc., och analyserar olika användares roller och rättsliga ställning vid sådana transaktioner.

Omkring 10 procent av befolkningen har hitintills gjort någon form av transaktion inom delningsekonomin. Många känner osäkerhet om vad det innebär att handla med andra privatpersoner och plattformarna är inte så bra på att informera om rättigheter, skyldigheter och skattekonsekvenser.

Utredningen föreslår att Konsumentverket får i uppdrag att informera och vägleda privatpersoner om vad delningsekonomiska transaktioner innebär. Vidare föreslås att Konsumentverket och Konkurrensverket i samråd med andra berörda myndigheter under tre år ska följa delningsekonomin utveckling i ett användarperspektiv.

Kristdemokraterna delar uppfattningen att Konsumentverket är rätt myndighet för uppdraget, men samtidigt pågår en snabb utveckling av plattformar inom delningsekonomin, vilket också kräver resurser för att ge konsumenten snabb åtkomst till information om vad som gäller.

Innovation

Sverige är ett av världens bästa länder på innovation men tyvärr är vi inte fullt lika framgångsrika på att kommersialisera dessa. Kristdemokraterna vill stärka samverkan mellan universitet, forskningsinstitut och näringsliv och se nya gemensamma forskningsprogram som återspeglar näringslivets behov och där staten deltar som betydande finansiär. Hela det totala innovationssystemet omsätter mycket offentliga medel och det behövs en genomgång av aktörer på alla nivåer för att göra systemet lättillgängligt, begripligt och adekvat.

För att en innovation ska komma till stånd behövs det kunskap, ett företag eller en entreprenör som kan omsätta kunskapen och idéerna i produkter, tjänster eller förbättringar, samt en marknad där en kund köper produkterna och tjänsterna. Att ha ett tillåtande klimat i samhället där idéer uppskattas, tas omhand till uppfinningar och kan vidareutvecklas är en del av Kristdemokraternas syn på personlig utveckling som medverkar till ett medskapande Sverige, där allas unika och lika värde är grunden för samhällsbygget.

Hela kedjan av aktörer i det entreprenöriella ekosystemet kan säkert motivera sin existens och påvisa ett gott arbete. Detta till trots startas många företag utan kontakt med företagsrådgivare för att man inte vet var man ska leta efter någon som kan ge råd och stöd, eller också saknar befintliga företag kontakter med akademi och forskning likaväl som kunskap om hur man söker medel för utveckling av företagen. Att ge uppfinnare stöd i sina idéer och ekonomisk support för ansökan om skydd för immateriella rättigheter eller ansökan om patent är även det angeläget och viktigt.

Eftersom de flesta är beroende av både privata och offentliga medel på lokal, regional och nationell nivå, behövs en översyn av processkedjan från uppfinnarstadiet, företagsrådgivning, forskning och utveckling, inkubatorverksamhet med mera fram till finansiering och kommersialisering av produkter och tjänster.

Kristdemokraterna anser att en översyn av innovationssystemet är nödvändig då mycket offentliga medel läggs på alla nivåer. Statliga medel fördelas genom myndig-

heter som till exempel Vinnova och Tillväxtverket, och andra typer av stöd genom forskningsinstitut och företagsrådgivarorganisationer.

Utveckling av nya företag och produkter inom life science

Innovativa företag eller företag med högt teknik- och kunskapsinnehåll har en annorlunda utvecklingsprocess jämfört med andra företag. Tiden för utveckling av nya produkter och företag ser olika ut för olika sektorer och branscher. När det gäller life science – ett brett område som bland annat omfattar utveckling av läkemedel, diagnostik och medicinteknik – är utvecklingsprocessen ibland mycket lång. Det gäller i synnerhet för utvecklingen av nya läkemedel. Vilket kräver långsiktig finansiering.

Stiftelsen Forska Sverige, LIF, Swedish Medtech och Sweden Bio med flera organisationer har lämnat många olika förslag under de senaste åren för att komma framåt i frågan om utveckling av den svenska life science-branschen. Kristdemokraterna har varit pådrivande i frågan om en nationell strategi för att de företag som finns i Sverige ska finna mödan värd att ha verksamhet i landet, hitta kompetent personal och få utväxling av satsade medel för forskning och kommersialisering av produkter.

Sveriges life science-inkubatorer, Alis, har i en rapport 2016 lyft fram de särskilda utmaningar som möter utvecklingsprocesser och finansiering inom life science i Sverige. Tillväxtanalys gav ut en rapport våren 2017 med rubriken ”Towards a Swedish megafund for Life Science innovation”. Den visar på hur en svensk fond, genom att applicera särskilda finansieringstekniker, skulle kunna skapa tillfredsställande finansiering för uppstarts företag i de tidiga skedena.

Tillväxtanalys skriver:

En växande och åldrande befolkning är direkt kopplat till en ökning av kroniska sjukdomar vilket bidrar till ökade kostnader för hälso- och sjukvård. Utan åtgärder kommer hälso- och sjukvårdens del av BNP i Sverige och många andra länder öka dramatiskt, vilket kommer att vara ohållbart. Innovation är centralt för att motverka denna utveckling och skapa en bättre och mer kostnadseffektiv hälso- och sjukvård samt äldreomsorg. Sverige har en stark tradition och kompetens inom alla segment av Life Science-industrin men under de senaste decennierna har tillflödet av riskkapital i de tidiga skedena minskat, vilket hämmat utvecklingen av nya Life Science-företag.

Genom att skapa en megafond som kapitaliseras genom investeringar i både ägarandelar och obligationer skulle den kunna öppna upp för investerare som traditionellt sett inte har investerat i tidiga skeden, något som Kristdemokraterna anser behöver utredas vidare.

Snabbare processer för nya produkter

Sverige har en stolt tradition inom såväl medicinsk forskning som tekniska innovationer inom vården, vilket har skapat såväl jobb som god hälsa och Nobelpris. Men när andra länder under senare år flyttat fram sina positioner har Sverige tappat innovationskraft inom life science-sektorn. Orsaker som brukar nämnas är att ökad tidspress i vården har minskat möjligheter till forskning, konkurrens inom industrin från andra delar av världen som Sydostasien och Östeuropa, samt uppköp och utförsäljning av svenska bolag i branschen.

Nu verkar det dock som om det håller på att förändras. Antalet kliniska prövningar har ökat något och regeringen har sjösatt ett forskningsprogram för biologiska läkemedel. Det är positivt att till exempel Vinnova och Vetenskapsrådet samarbetar. Men det krävs också en kontakt mellan professionen i vården och de tillverkande företagen och forskningen för att svensk vård ska få del av nya rön och behandlingar. Det svenska hälso- och sjukvårdssystemets oförmåga till snabbt upptag av innovativa läkemedel är inte bara ett problem för svårt sjuka patienter utan också för de forskande företagen inom industrin som är beroende av klara och enkla spelregler för introduktion av nya innovativa läkemedel; men även företagen som skapar ny medicinteknik drabbas av oförmågan från landstingens sida att se fördelen för svenska patienter.

Den krassa verkligheten är att om företagen inte får avsättning för sina nya och innovativa produkter minskar incitamenten att satsa på forskning och utveckling i Sverige. Det betyder färre jobb, minskad innovationskraft och i förlängningen en allt sämre kvalitet i vården, något som i slutändan drabbar patienterna. Det är paradoxalt med tanke på de goda förutsättningar vi har för forskning med en väl utbyggd högkvalitativ hälso- och sjukvård och en världsunik tillgång i våra svenska register, inte minst kvalitetsregister som följer patienter, diagnoser och behandlingsresultat över tid.

Vi måste säkerställa att svårt sjuka patienter får tillgång till goda undersökningar och behandlingar, oavsett bostadsort och under den tid det tar för läkemedlet eller andra produkter att gå från formellt godkänt till formellt införande. Dagens system är inte etiskt försvarbart. Ingen hade kommit på idén att organisera hälso- och sjukvården i 21 regioner om organisationen skulle satts i sjön idag. Att föra över ansvaret för sjukvården till statlig nivå skulle skapa en jämlikare vård över landet, med lika tillgång till nya innovativa läkemedel och medicintekniska produkter.

En statlig utredning, ”Kunskapsbaserad och jämlik vård – Betänkande av Utredningen om ökad följsamhet till nationella kunskapsstöd i hälso- och sjukvården” (SOU 2017:48), konstaterar att hälso- och sjukvården fortfarande skiljer sig åt mellan olika regioner i Sverige och strukturella förändringar behövs för att förbättra situationen. Det tar alltför lång tid att introducera, använda och utvärdera nya behandlingar och tekniker i vården, och vi lyckas inte dra tillräcklig nytta av medicinska framsteg.

Skillnader i vården beror alltså i hög grad på hur olika sjukvårdshuvudmän, landsting, styr sin vård. Detta gäller kanske i synnerhet på läkemedelsområdet där patienter på flera områden, till exempel inom vården av multipel skleros, behandlas med läkemedel som inte är godkända, s.k. off-label-användning. Det kan vara rimligt att tillåta behandling utanför vetenskaplig indikation i de fall där det saknas vetenskapligt godkänd behandling. Inom barnsjukvården, som exempel, är det naturligt att använda behandlingar utifrån praxis.

I de fall där det emellertid finns läkemedel som godkänts kan det inte accepteras att det mer än möjligen i undantagsfall förekommer behandling utan vetenskaplig grund. För att trygga patientsäkerheten bör regeringen därför ge sina myndigheter i uppdrag att alltid prioritera läkemedel som har av myndighet godkänd indikation. Det är alltså en avvägning för både patient och läkare mellan att få en behandling eller inte.

Läkemedel finns som används i klinisk praxis men området beräknas växa kraftigt inom det närmaste decenniet. Det handlar om innovationer som kommer att öka långtidsöverlevnaden och hjälpa tusentals svårt sjuka patienter varje år.

Men vad är vitsen med nya innovativa läkemedel om handläggningstiden är flera år eller läkemedlen bara erbjuds i ett fåtal av Sveriges landsting? Och om vissa landsting har råd att köpa in den medicintekniska apparatur som behövs för att upptäcka en svår

sjukdom, men vissa inte? Att ställa krav inom ramen för innovationsupphandling är ett sätt som vissa landsting arbetar med, men det måste utvecklas en nationell gemensam syn på hur universitetssjukhusen och andra vårdgivare ska få större möjlighet att forska fram, prova och utveckla nya produkter.

En myndighetsprövning på nationell nivå av alla slags produkter inom life science måste rimligtvis också gälla i alla landsting, annars har vi bara lyckats lägga till en nivå och förlängt handläggningstiden, tvärtom mot arbetets ambitioner.

Det behövs mindre krångel och mer samarbete för att lyfta svensk life science-industri. Då kan vi nå bättre vårdresultat, komma bort från ojämlikheter i vården och skapa fler jobb till introduktionsprocessen. Det måste bli tydligare hur regionerna ska agera för mer jämlik vård av svenska patienter genom införande av nya produkter inom vård och behandling. Till att börja med behövs ett nationellt åtagande för att komma till rätta med den ojämlika introduktionsprocessen.

Upphandling – konkurrens

Offentlig upphandling regleras av tre lagar som i huvudsak bygger på EU-direktiv: lagen om offentlig upphandling (LOU) gällande varor, tjänster, byggentreprenader, lagen om upphandling inom områdena vatten, energi, transporter och posttjänster (LUF) samt lagen om valfrihetssystem (LOV) vid konkurrensutsättning av verksamhet inom vård och omsorg.

Kristdemokraterna anser att upphandling är ett viktigt verktyg för offentliga verksamheter att på ett tydligt sätt visa hur medel används och konkurrensneutralitet kan upprätthållas. Däremot har de senaste årens utredningar och nya EU-direktiv gjort det möjligt att ställa upp ytterligare kriterier som krav vid upphandlingar, som ska tas i beaktande och användas med sunt förnuft. Flera nya utredningar om upphandling har presenterats och åtgärder diskuteras utifrån det.

Innovationsvänlig upphandling kan användas i större utsträckning av myndigheter, kommuner och regioner. Det bidrar till teknikutveckling, nya affärsmöjligheter för företagen och ökad efterfrågan på produkter och tjänster som inte funnits tidigare, och därmed ökad tillväxt och arbetstillfällen i Sverige.

Offentliga bolags och myndigheters konkurrens med privata verksamheter

Kristdemokraterna anser det vara viktigt att alltid se över offentlig verksamhet och hur den motiveras över tid. Svenska staten äger i dagsläget 46 företag och förvaltar två verksamhetsstiftelser. Det sammanlagda värdet på bolagsportföljen uppgår till 630 miljarder kronor. Företagslistan borde hos varje riksdagsledamot och skattebetalare väcka frågan om alla dessa driver verksamheter som är lämpliga för staten att äga.

Företagens närvaro på flera marknader riskerar en osund konkurrens. Trots den lagstiftning som ska förbjuda statliga företag att snedvrider konkurrensen och nyttja sin ställning, har vi kunnat se en trend med breddning av verksamheter som riskerar att ta marknadsandelar på bekostnad av privata aktörer.

De statliga företagens agerande riskerar därmed att bryta mot konkurrenslagen, samtidigt som det ökar statens inflytande på kommersiella marknader. Detta är en

utveckling i strid med vad Kristdemokraterna vill se för statligt ägande. Men även myndigheter har på senare tid gjort stora insteg på öppen marknad genom att delta i upphandlingar med varor och tjänster.

Regeringen bör i sitt övergripande ansvar för de statliga bolagen överväga hur risken för att man konkurrerar med privata företag ska minskas. Bland de statliga företagen återfinns bl.a. Infranord AB som jobbar med anläggningsarbete, Swedesurvey som sysslar med lantmäteri-tjänster i utlandet och ett ryskt bolag som ägs tillsammans med staden Sankt Petersburg. Det är bara tre exempel på bolag som inte borde kunna motiveras tillhöra statens kärnverksamheter, och som lika gärna skulle kunna drivas av privata aktörer.

Statliga företag har börjat bredda sina verksamheter och etablera sig på nya marknader med de konkurrensfördelar som är unika för företag i statlig ägo och som privata företag inte kommer att kunna konkurrera med på lika villkor. Att skapa inhouseverksamheter som agerar på öppna marknaden är inte i linje med bolagens uppdrag enligt Kristdemokraterna.

Debatten om den svenska statens ägande är mycket viktig. Det handlar inte i första hand om att sälja företag utan om att staten som ansvarsfull ägare lever upp till rådande lagstiftning. Det finns bolag som staten äger med särskilda samhällsuppdrag, liksom verksamheter inom bolag där det borde finnas ett säkerhetspolitiskt tänkande för att upprätthålla landets infrastruktur, oavsett digitalt eller fysiskt.

Därför kan det vara intressant med en transparent översyn av de statliga bolagens aktiviteter i form av intern verksamhetsutveckling som sträcker sig utåt mot, och i konkurrens med, andra aktörer. Alla myndigheter bör också genomgå en översyn av vilka verksamheter som är konkurrerande med privata företag. Det tydligaste exemplet är Krimprod vars verksamhet kan motiveras med att sysselsättning ges till intagna i Kriminalvården – men där särskilt tvätteritjänsterna som erbjuds på öppna marknaden genom deltagande i upphandlingar, inte går att konkurrera med från andra företag med högre kostnader för utfört arbete.

Detta slår tyvärr även igenom i kommuners och landstings/regioners egna verksamheter eller deras bolags upphandlingar, som konkurrerar på den kommersiella marknaden; oavsett om det handlar om tvätteritjänster, ägande och drift av konferensanläggningar, campingar, spa, tryckerier eller annat. Det offentliga ska inte konkurrera med det privata såvida det inte krävs en särskild insats på ett väl definierat område för att främja tillväxt och utveckling under begränsad tid.

Export och frihandel

En förutsättning för att de stora globala klyftorna ska kunna minska är handel på rättvisa villkor över hela världen. Det är främst genom handel som de minst utvecklade länderna med egen kraft kan resa sig ur fattigdomen. Därför måste en fri och rättvis handel utvecklas där geografiska gränser har minskad betydelse. Handelshinder som tullar och exportsubventioner bör alltså motverkas.

Handel binder samman länder och marknader världen över; inte minst tillkom Europeiska gemenskapen, eller EU numera, som en del i arbetet för fred och frihet. Större export gynnar företag, konsumenter och samhällsekonomin i stort då det innebär ökade intäkter och möjligheter till specialisering och storskalighetsfördelar. Också

import har positiva effekter på ekonomin då det ger fler valmöjligheter och lägre priser och varor som skulle vara dyra att producera i exempelvis Sverige kan köpas in billigare från utlandet. Detta gör i sin tur att svenska varor kan produceras till lägre kostnader och bli mer konkurrenskraftiga.

40 procent av den svenska varuexporten utgörs av industriprodukter som maskiner och transportmedel. Hit räknas bland annat också export av telekomprodukter. Sveriges basindustri med skogs-, stål- och gruv- samt kemiindustrin står också för en betydande del av den svenska varuexporten. Exempel på stora importvaror är olja, bilar samt el- och teleprodukter.

Tjänstehandeln domineras av olika slags affärstjänster, tekniska tjänster samt resor, transporter och övriga affärstjänster. I den sistnämnda gruppen ingår bland annat tjänster relaterade till forskning och utveckling.

Sedan Sverige gick med i EU 1995 har vi inga egna frihandelsavtal. De frihandelsavtal som gäller för EU gäller också för Sverige. EU har redan idag frihandelsavtal med ett stort antal länder och håller dessutom på att förhandla ytterligare avtal.

Handelsavtalet mellan EU och Kanada, CETA, blev beslutat av Europaparlamentet i början av 2017 och antogs av riksdagen under 2018. Ett omfattande avtal med Japan – Sveriges näst största handelspartner i Asien – har ingåtts under 2019 och öppnar för exportmöjligheter genom tariffsänkningar och regelförenklingar. Frihandelsförhandlingar pågår mellan EU och bland annat Chile, Indonesien, Australien och Nya Zeeland. För Kristdemokraterna är det centralt att Sverige agerar som en konstruktiv part och ger arbetet med nya frihandelsavtal hög prioritet.

Handeln mellan USA och Sverige har stor betydelse för tillväxt och framväxten av nya jobb i vårt land. TTIP syftade till att lyfta handeln ytterligare och ge EU:s medlemsländer en puff framåt i ekonomin. TTIP hade potential att möjliggöra ökad export till USA, vilket behövs efter en tid av lägre siffror. 91 procent av företagen i Sverige som handlar med USA är små och medelstora företag. Det som kan gynna deras verksamheter är att minska problemen med olika standarder för produkter, certifieringar eller utformning av tariffer som gör det dyrt och svårt. Därför är det av stor vikt att även små och medelstora företags behov täcks upp i handelsförhandlingar likt denna.

Förändringen på presidentposten i januari 2017 har dock fört med sig nya förutsättningar. Under 2018 införde USA ståltullar, vilket medförde mot- och skyddsåtgärder från EU. Vi beklagar USA:s inslagna väg med fler tullar och mindre frihandel, som utöver de negativa ekonomiska implikationerna även undergräver nuvarande internationella regelverk.

Samtal förs mellan EU och USA utifrån rådande situation. Det är av yttersta vikt för Sverige som exportberoende land att handelskonflikten inte trappas upp, utan att avtal kan nås som borgar för en utveckling bort från rådande protektionistiska riktning och mot ytterligare frihandel, så som syftet med TTIP var.

Internationell handel är en förutsättning för ekonomisk tillväxt inte bara i Sverige utan även i utvecklingsländer. Därför måste handels- och biståndspolitikerna gå hand i hand. Sverige ska driva på för att EU ska fortsätta slopa exporttullar för de minst utvecklade länderna och verka för att fattiga länder kommer längre fram i handelskedjan så att de inte fastnar i rollen som råvaruproducenter. Här finns inget utrymme för protektionism från EU:s sida. EU bör även lägga mer kraft på att verka för minskade handelshinder utvecklingsländer emellan – hinder som ofta kan vara högre än mellan dessa länder och EU.

I ett försök att undergräva frihandeln ifrågasätter nu allt fler politiker EU:s exklusiva handelskompetens. Vi såg under förhandlingarna om handelsavtalet med Kanada hur ett regionparlament i praktiken kunde kidnappa en hel avtalsprocess. Kristdemokraterna anser att EU:s kompetens på handelsområdet ska värnas och förtydligas.

Det exportfrämjande arbetet ska bland annat möjliggöra för svenska företag att expandera och nå nya marknader. Genom dialog med näringsliv och andra berörda aktörer kan de insatser som staten är med och stödjer fokuseras strategiskt. Att sträva efter samordning av insatser är viktigt för att utväxlingen av resurserna ska bli så god som möjligt. Uppföljning ska alltid ske för att det ska framgå tydligt om satsningar har fått avsedd effekt. Det ger förutsättningar för kostnadseffektiva prioriteringar.

Vi tror på en ökad uppmärksamhet för EKN – Exportkreditnämnden – som har uppdraget att främja svensk export och svenska företags internationalisering. Det gör man genom att försäkra exportföretag och banker mot risken för att inte få betalt i exportaffärer, så att de kan genomföra fler säkra exportaffärer. Om företag får bättre information om möjligheten att söka garantier där, kan det bidra till att fler vågar exportera.

Välfärdstjänster bör uppmärksammas som potentiell exportframgång. Den internationella marknaden för välfärdstjänster väntas bli allt större framöver. Samtidigt finns ett kunnande och kvalitetsarbete inom svenska välfärdsföretag som många gånger håller hög nivå. Att underlätta för internationalisering av till exempel vårdkoncept och effektiva beprövade arbetssätt kan vara gynnsamt såväl för svensk ekonomisk utveckling som för internationell hälsoutveckling.

Integration viktigt för ökad handel

Öppenhet och solidaritet har bidragit till att Sverige har byggt relationer till många länder runtom i världen. Hur Sverige kan ta tillvara de människor som kommer hit är en viktig fråga för den enskilde som kommer men också för Sveriges utveckling. Därför är det angeläget med en fungerande integrationspolitik. Vi bör skapa ett bra klimat för arbete och eget företagande, där kunskap om olika affärskulturer och personer med stora språkkunskaper kan bidra till ökad export.

Anslagsförändringar

Med hänvisning till andra angelägna satsningar i vår budget reduceras vissa anslag jämfört med regeringens förslag. Anslag 1:1, 1:3 samt 1:5 minskar då vi fortsätter att avvisa samma utökningar som i samband med budgetpropositionen år 2018. Under anslag 1:5 avvisas därtill 2020 års budgetpropositions utökade medel om 100 miljoner kronor till Nationella innovationsrådet. Under anslag 1:8 avsätter vi fortsatt ett lägre anslag med hänvisning till samma prioritering som vid budgetpropositionen 2018. Under anslag 1:20 avvisar vi tillskottet om 110 miljoner kronor till Almi från budgetpropositionen för 2020. Anslag 2:3 samt 2:4 reduceras med 160 miljoner kronor respektive 15 miljoner kronor, medel som i budgetpropositionen för 2020 har avsatts till exportstrategin. Kristdemokraterna satsar 15 miljoner årligen på ägarskifteskontor vilket

medför att Tillväxtverkets anslag (1:4) höjs i motsvarande grad. Under nytt anslag avsätter vi 10 miljoner kronor att satsa på företagsrådgivning.

Camilla Brodin (KD)

Jakob Forssmed (KD)

Kjell-Arne Ottosson (KD)

Magnus Oscarsson (KD)

Larry Söder (KD)

Sofia Damm (KD)

Magnus Jacobsson (KD)

Désirée Pethrus (KD)

Hampus Hagman (KD)